

YEDİKITA

AYLIK TARİH VE KÜLTÜR DERGİSİ
OCAK 2025 - SAYI 197

YAYINCI
ÇAMLIÇA BASIM YAYIN VE TİC. A.Ş.

Adına İmtiyaz Sahibi AHMET TEMİZ
Yayın Yönetmeni (Sorumlu) KEMAL ERKAN
Yayın Editörü VEYSEL SEKMEN
Editörler R. KEMAL SUBAŞI
EMRE BOYACI
Dijital İçerik Editörü TUNAHAN KANICI
Yayın Danışmanları DR. SELMAN SOYDEMİR
İBRAHİM COŞKUN
Tasarım SÜLEYMAN KÖKLÜ
Kurumsal İletişim İSMAIL GÜR - MURAT SAFRAN
Web AURORA BİLİŞİM

KÜTÜPHANE VE ARŞİV

Çamlıca Araştırma Kütüphanesi
www.camlicalibrary.org

YÖNETİM YERİ

Çamlıca Basım Yayın ve Tic. A.Ş.
Bağlar Mah. Mimar Sinan Cad. No 54
Güneşli - Bağcılar / İSTANBUL
Sertifika No 46592

REKLAM

HÜSEYİN GÜNEY
huseyin.guney@camlicabasim.com

BASKI

Çamlıca Basım Yayın

YAYIN SÜRESİ-TÜRÜ

Aylık-Yerel Süreli
ISSN 1308-5379

AVRUPA (ALMANYA)

ENDER GMBH, Melatener Weg 18 - 50825 KÖLN
Tel. +49 221 690 58 90
www.camlicakitap.de / abone@camlicakitap.de

AVRUPA (HOLLANDA)

Çamlıca Kitap B.V. Bemmelseweg 67 6662 PE Elst-GLD
Holland / info@camlicakitap.nl / www.camlicakitap.nl

YEDİKITA Dergisi'nin bütün yayın hakkı, Çamlıca Basım Yayın ve Tic. A.Ş.'ye aittir. Dergide çıkan yazılar kaynak gösterilerek iktibas edilebilir. Yayınlanan reklamların her türlü mesuliyeti, sahiplerine aittir.

İRTİBAT VE ABONE

0850 811 9 811
abonemerkezi@camlicabasim.com
Yazı İşleri (0212) 657 88 00 - 7103
WhatsApp Hattı 0530 285 38 04

ÇAMLIÇA BASIM YAYIN VE TİC. A.Ş.

Ziraat Bank IBAN TR81 0001 0021 0550 7231 7750 02
Akbank IBAN TR60 0004 6011 9388 8000 0135 18

yedikita.com.tr editor@yedikita.com.tr

f i x v / yedikitadergisi

Yeni bir okuma deneyimi için
dijital sayılarımız
Çamlıca Kitap uygulamasında

Yedikitadan...

“Kur’ân-ı Kerîm’i, zaman tefsir edecektir.”

İbni Abbas Hazretleri

demoğlunun tarih sahnesindeki yerini almasıyla ilgili çok çeşitli rivayetler, muhtelif rakamlar verilse de bu sahnenin Mekke-i Mükerrerme olduğu hakikattir. Nasıl ki Âdem Aleyhisselâm, insanlığın babasıysa Bekke-i Mübareke de şehirlerin anası ve insanlık tarihinin kalbidir.

Mukaddes kitabımız Kur’ân-ı Kerîm, geçmiş peygamberlerden ve kavimlerinden de haberler verir. Bunlar, aynı zamanda tarihî bilgilerdir ki yukarıdaki sözlerimizin de temel kaynağını teşkil eder. Diğer taraftan, tamamen tahrif edilmiş olsalar da muharref Tevrat’ta ve Zebur nüshalarında, sadece tarihî malumat noktasında, kırıntı kabilinden doğru bilgilere rastlanabilir. İşte bunlardan biri de Mekke-i Mükerrerme’nin “Bekke” şeklinde geçen ismidir. Keza, aynı yerde zikredilen “su kaynağı” da Zemzem-i Şerif’ten başkası değildir.

Hangi konu olursa olsun, sadece modernitenin peşinde koşanlar, bilimsel(!) akıl tutulması yaşayanlar, odaklarının dışına çıkamamakta, âlemi aydınlatan bârika-i hakikati dahi görememekteler. Sümer tabletlerinin yazıldığı devirde de insanları, tevhid inancına çağırın peygamberler bulunduğunu idrak edemiyorlar. Petra antik kentini, Ebrehe’nin San’â’sı gibi göstermek istiyorlar. Neyse ki

Kâbe-i Muazzama ve Mekke-i

Mükerrerme’nin mazisi,

onların da inkâr edemeyeceği kaynaklarla da sabit.

“Kendisinde ekin bitmeyen vadi” iken âlemler

sultanına beşiklik eden

bu emin beldenin;

Âdem Aleyhisselâm’dan

Peygamber Efendimiz’e

kadarki tarihini, fethinin

1394. yılında kapağımıza

taşıdık.

İstifadeler diler, üç aylarınızı ve Regaib Kandili’nizi tebrik ederiz.

içinde

OCAK 2025
sayı

197

30-49

İNSANLIK TARİHİNİN KALBI MEKKE-İ MÜKERREME

DOÇ. DR. BAYRAM ARİF KÖSE

ekiler

6

AYIN GÜNÜ
MEHMED ŞEVKİ

8

YAZIHANE
"O, AHİR ZAMANIN
SÜLEYMAN HAN'IDIR..."

10

İNFÖ
ZAFER DUALARININ ŞAHİDİ MAVZER
VEYSEL SEKMEN

12

OSMAN GAZİ
MEŞHUR RÜYASINI
BU KÖYDE GÖRDÜ!
SELİM MİRZAOĞLU

20

KAYIP ŞEHİR BÜROSU
TUNAHAN KANICI

50

ÂNIN HİKÂYESİ
KARLAR ÜSTÜNDE
ZOR ŞARTLAR ALTINDA
TUNA SER

52

SULTANLARIN ŞAİRİ, ŞAİRLERİN
SULTANI BÂKÎ
NİYAZİ ADIGÜZEL

58

TARİH AMBARI
MUSTAFA DEDELER

60

MİMAR SİNAN'IN
PERGEL METAFORU
TEMERKÜZ ETMEK
ÜMİT YÜKSEL

63

BERCESTE

64

BALAKLAVA
SAVAŞI'NDA
SAKLANAN OSMANLI
KAHRAMANLIĞI
EMRE BOYACI

74

OSMANLI DÂHİLERİ
TAKİYYÜDDİN

76

TESTGÂH
MEKKE-İ MÜKERREME
AHMET SARBAY

78

BULMACA
SELMAN ASLAN

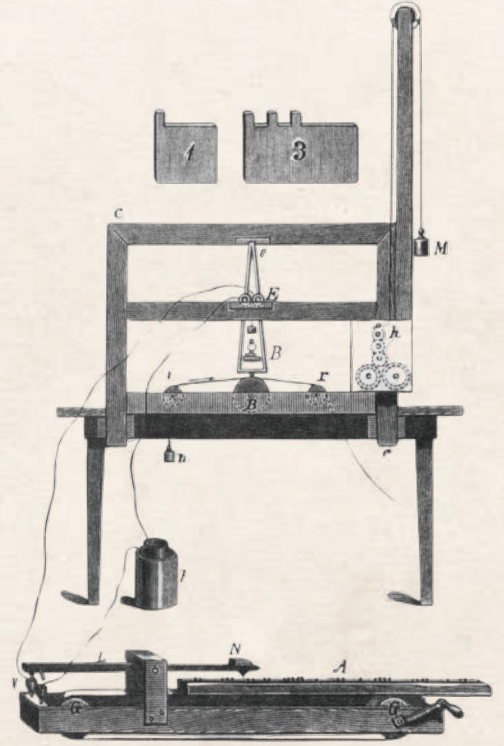

6
OCAK
1838

SAMUEL MORSE, ELEKTRİKLİ TELGRAFINI KAMUOYUNA TANITTI

19. yüzyılda, elektrikli telgraf ile ilgili pek çok çalışma yapılmıştı. Samuel Morse'un icadı ise en kullanışlı olanıydı. Telgrafın ticarileşmesi iletişimde çığır açmış, telefonun yaygınlaşmasına kadar da yegâne haberleşme aracı olmuştu...

● 1791

Claude Chappe, Fransa'da tepelerin üzerine kurulmuş kulelerde kullanılan bir iletişim ağı kurdu. Kulelerin üzerinde 49 değişik konuma ayarlanabilen, iki uzun kola sahip makine bulunuyordu. Her konum bir harfe ve rakama karşılık geliyordu. Sisteme Eski Yunancada uzak anlamına gelen "tele" ve yazmak anlamına gelen "graphein" kelimelerinden türetilen telgraf adı verildi. Sistem o kadar başarılı oldu ki 19. yüzyılın ortalarında Fransa'daki kule ağı, yaklaşık olarak 4928 km'yi bulmuştu.

● 1800

Alessandro Volta, nispeten düşük voltaj ve yüksek akım kullanarak, elektrikli cihazlara daha etkili güç sağlayabilen voltaik pili icat etti. Bu icat, telgraf çalışmalarını için önemli bir adım oldu.

● 1820

Danimarkalı Hans Orsted, bir manyetik iğnenin, elektrik akımı taşıyan bir tel tarafından hareket ettirilebileceğini keşfetti.

1830

Elektromanyetizma alanında önemli bir gelişme yaşanır. ABD'li Joseph Henry, elektrik akımını teller vasıtasıyla uzak mesafelere taşıyıp, elektromıknatıs yardımıyla bir noktadaki zili çalmayı başarır. Bu zil, ilerleyen yıllarda Samuel Morse'un icadı için altın anahtar olacaktır.

1832

Samuel Morse, bir seyahat sırasında kendisine elektromıknatıstan söz eden Charles Thomas Jackson ile tanışır. Zaten telgraf üstünde çalışmaları olan Morse, bu sefer elektromıknatıslı telgraf için çalışmalara başlar.

1835

Samuel Morse ilk elektromıknatıslı telgraf tasarımını yapar. Telgrafta bulunan elektromıknatısa bağlı kalem, kâğıt bir şerit üzerinde mıknatıstan aldığı sinyal ile zig zag çizgiler çizer. Ancak bu sistem pek kullanışlı değildir. Bunun üzerine asistanı Alfred Vail ile birlikte, kısa ve uzun sinyallerin kombinasyonunun bir sayıya karşılık gelmesinden oluşan Mors kodunu geliştirir.

6 OCAK 1838

Yeni icadının patentini de alan Morse, Philadelphia'da bulunan Franklin Enstitüsü'ndeki bir bilim komitesinin karşısında, ilk halka açık sunumunu yapar. Kurduğu sistem kısa sürede ABD'de yaygınlaşır. İlk telgraf hattı, 1843'te Washington ile Baltimore şehirleri arasında çekilir. Osmanlı'ya ilk telgraf hattı, 1855 yılında Kırım Harbi sırasında çekilir. Elektromıknatıslı telgraf, 1895'te Rusya'da radyonun icat edilmesiyle birlikte, yerini radyo dalgaları ile çalışan kablosuz telgraflara bırakır.

OCAK'TA BAŞKA NE ÖLDÜ?

4
OCAK
1755

Şiddetli soğuklar nedeniyle Haliç dondu.

10
OCAK
1945

Teşrinievvel, Teşrinisani, Kanunievvel, Kanunisani ayları, Ekim, Kasım, Aralık ve Ocak olarak değiştirildi.

17
OCAK
1851

Boğaziçi'nde yolcu ve yük taşımacılığı yapan Şirket-i Hayriye kuruldu.

31
OCAK
1729

Osmanlı'da ilk matbu kitap olan "Vankulu Lüğati" basıldı.

"O, AHİR ZAMANIN SÜLEYMAN HAN'IDIR..."

Eyyubî-1554

Kanuni Sultan Süleyman Han devrinin ismi pek duyulmamış şairlerinden Eyyubî, bu ihtişamlı devir ve devrin muhteşem padişahu hakkında bir risale kaleme alır. Risalesinin baş taraflarında yer verdiği, padişahu medih konulu kısımda; İslâm padişahının hususiyetlerinden, Süleyman Han'ın cihangirliğinden, doğunun ve batının sultanı olduğundan, din ve dünya muhafızlığından övgü dolu kelimelerle bahseder...

Elâ ey dîn-i İslâm ehl olanlar
Şeriat âlemine yol bulanlar

*(Ey İslâm dinine mensup olup o yolda yürüyen
Müslümanlar, dikkat kesiliniz!)*

Dilersen ola tasdik mükemmel
Dahi tevhid ü tevfiğin mükemmel

*(Eğer imanının, inancının ve itikadının sahit ve
mükemmel olmasını dilerse...)*

Mutî ol şah-ı İslâm'a ol âgâh
Ki böyle emr edibdür sana Allah

*(İslâm padişahına itaatkâr ol, zira bil ki
Allahü Teâlâ'nın emri böyledir.)*

Ülü'l-emr, ehl-i tefsirin katında
Dahi erbab-ı tahrîrin katında

*(Tefsir yazmış âlimlerin ve dahi nice ilim erbabının
katında ülü'l-emr...)*

Şu şehdir kim ede nâsa adalet
Ola hem sünnet ile ol cemaat

*(Şol padişahdır ki halka adaletle hükmetmeli ve hem de
Ehl-i Sünnet ve'l-Cemaat'ten olmalı.)*

Hususan Bû Hanîfe mezhebinde
Ola kaim tutup sıdkını zinde

*(Özellikle de Hanefî mezhebine mensup olmalı ve bu yola
olan sadakatini daima diri tutmalı.)*

Seve can ile şer'-i Mustafa'yı
Kıra erbab-ı tuğyan gavâyı

*(Sevgili Peygamberimiz Muhammed Mustafa'nın (s.a.v.)
şeriatını yani İslâm dinini can u gönülden sevmelidir,
asilerin hakkından gelmelidir.)*

Ede âyin-i İslâm'a riayet
Ede ashâb-ı takvâya himayet

*(Müslümanlığın icaplarını yerine getirmeli ve takva
sahiplerini de himaye etmelidir.)*

Bi-hamdillâh Süleyman Han ey can
Ki şimdi oldurur sultan-ı irfan

*(Ey gönül, Mevlâ'ya hamdolsun ki şimdi ilim ve
irfan sultanı, Süleyman Han'dır.)*

Ânındır Kâbe vü Yesrib ânındır
Ânındır meşrik u mağrib ânındır

*(Kâbe-i Muazzama ve Medine-i Münevvere'nin
hâdimi; doğu ve batının hâkimi odur.)*

Ânındır Rus Tatar ile Bugdan
Ânındır Mısır u Şam ile Karaman

*(Rus, Tatar, Boğdan, Mısır, Şam ve Karaman hep
onun mülküine dâhildir.)*

Ânındır taht u tac u baht u devlet
Ânındır sikke vü hutbe ne minnet

*(Taht, tac, baht ve devlet onundur; sikke onun adına
basılır, hutbe onun adına okunur, kimseye minneti
yoktur.)*

Sipeh-sâlâr-ı cünd-i ehl-i iman
Penâh-ı din ü dünya şîr-i Yezdan

*(Kalbi iman dolu orduların kumandanı odur; o,
Allah'ın aslanıdır, din ve dünyanın muhafızıdır.)*

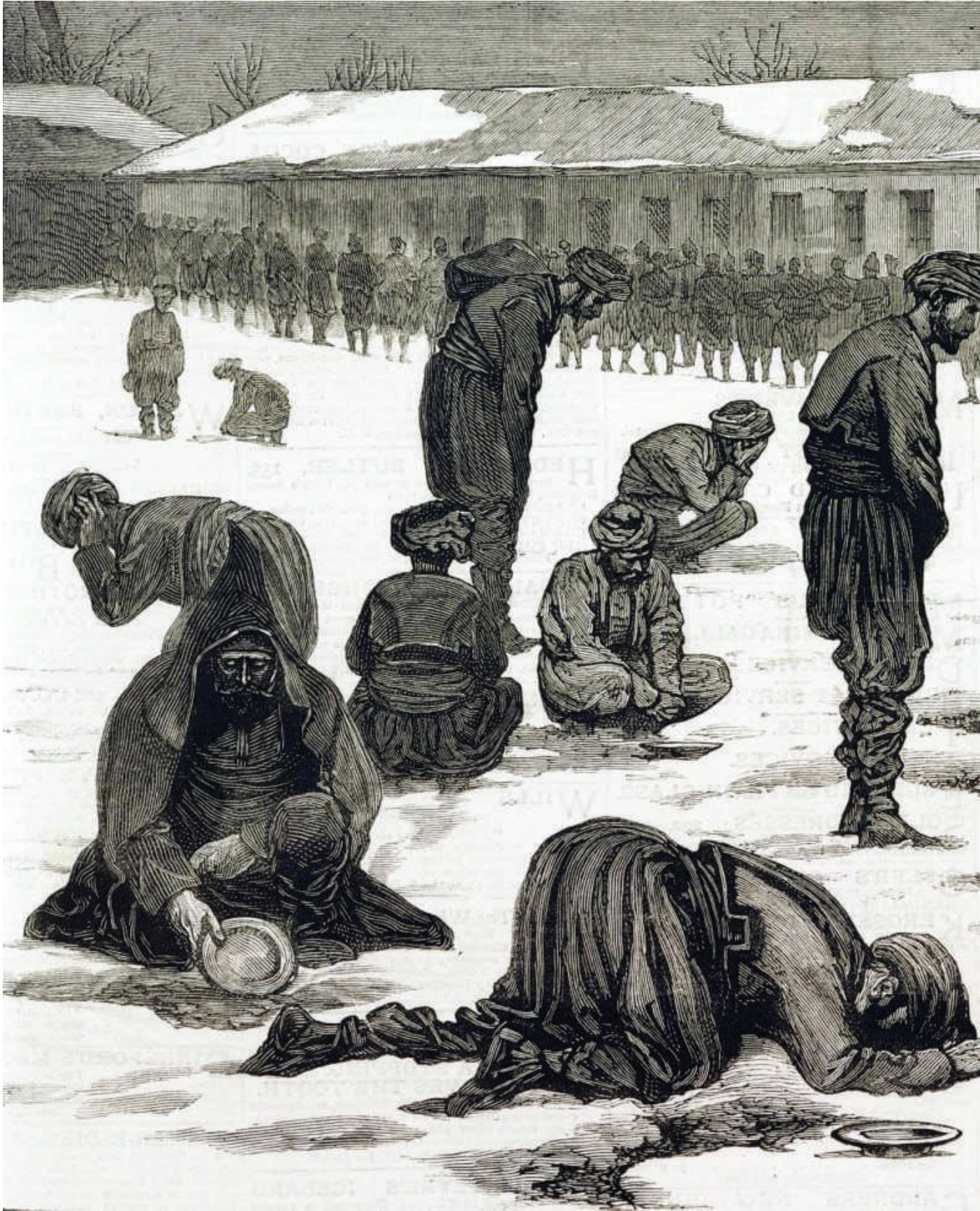
Ülü'l-emri durur halk-ı cihanın
Süleyman Han'ıdır ahir zamanın

*(Bütün cihanın ülü'l-emridir o, ahir zamanın da
Süleyman Han'ıdır.)*

Huda'nın avni ahyârın duası
Ola her lahza ruhunun gıdası

*(Huda'nın yardımı ve has kulların duası, her zaman
onun ruhunun gıdası olsun.)*

*Kaynak: Eyyûbî, Risâle-i Padişâh-nâme,
Haz. Mehmet Akkuş, Ankara 1991.*

ânın hikâ- yesi

TUNA SER

آنک چکایری

KARLAR ÜSTÜNDE ZOR ŞARTLAR ALTINDA

Savaş, esirlik ve çetin kış... Bugün sıcacık, konforlu ortamlarımızda anlayamayacağımız türden ağır şartlar. Fakat hayatın getirdiği bu badireler altında dahi ibadetlerinden geri kalmayan Müslümanlar, bize ibretlik bir manzara sunuyor. Bu sahneye konu olan hadise, 1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı yahut 93 Harbi olarak da bilinen savaş ortamından. Muhtemelen bizzat gördüğü sahneyi çizen veya fotoğraftan hareketle bunu gravürleştiren sanatçı, bize çok şey anlatıyor. Harp esnasında Bükreş'teki Osmanlı esirleri, yemek için kendilerine verilen demir tabaklarla, abdest alıp karın üzerinde namazlarını eda etmeye çalışıyorlar. Mahrumiyet, beraberinde mukavemeti ve nihayetinde daha derin muhabbeti getirebiliyor. Mahrumiyetlerden ders almak ise bizim hissemize düşüyor. (Ocak 1878)

**İmâm-ı Âzam Ebû Hanîfe isminde,
Ebû Hanîfe'nin "Hanîfe'nin
babası" manasında olmadığını;
kelimenin sonundaki "tâ"
harfinin mübalağa için
olduğunu; Hanîfe'nin çok
âlim yahut çok hacceden
manasına geldiğini; Ebû'l-
Hak yani "Hak yolun babası"
manasıyla, "hunefâe" olarak
Ebû Hanîfe'nin "bâtıldan kaçıp
hakka koşanların babası"
manasına geldiğini...**

AKILLI KİMDİR?

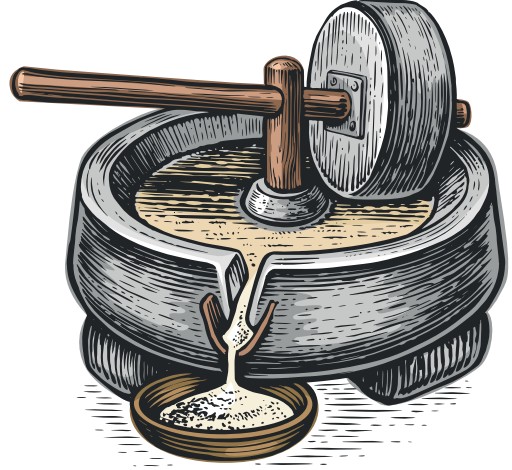
Bir gün Cafer-i Sadık Hazretleri (k.s.), İmâm-ı Âzam'a (rahimehullah):
"Akıllı kimdir?" diye sordu. İmâm-ı Âzam Hazretleri de:
"Akıllı, hayır ile şerri; iyi ile kötüyü ayırabilen kimsedir." buyurdu.
Cafer-i Sadık Hazretleri:
"Hayvanlar da iyi ile kötüyü ayırabilir. Kendisine vurulacağını veya kendisine yem verileceğini anlayabilir." dedi. İmâm-ı Âzam:
"Peki, size göre akıllı kimdir?" diye sorulduğunda:
"Akıllı, iki hayırlı şeyden en hayırlısını bilen ve onu tercih eden; iki şerli şeyden en şerlisini bilen ve mümkün ise her ikisinden de uzak duran, birini yapmak mecburiyetinde ise daha az şerli olanı tercih edendir." buyurdular.

BİLİYOR
MUYDUNUZ?

DEĞİRMEN

Kelimeler, gerçek hayattan izler taşır. Değirmen kelimesi de yuvarlak değirmen taşından günümüze kalmıştır. Kelimenin kökü “teg-mek” fiilidir. Günümüzde “deg-” hâlini alan kelime “değmek, bir yere ulaşmak, kavuşmak” manasına gelir. “Değirmi” kelimesi, kimi lehçelerde yuvarlak manasında da kullanılmaktadır. Önce “-ir” eki alarak tegir (dönme, çevrilme) şeklinde yapılmış bu isme “-men” eki getirilerek dönen, çevrilen anlamına gelen değirmen kelimesi meydana çıkarılmıştır.

GÖRME NİMETİ

Hilâl-i Râî, kör bir şair olan dostu Beşşâr'a ara sıra latifeler yapardı. Bir gün yine dedi ki: “Hazret, Cenab-ı Hak, bir kimseyi görmekten mahrum ederse, onun yerine başka bir nimet verirmiş. Seninki nedir?” Beşşâr şöyle cevap verdi: “Sizin gibilerin yüzünü görmemek...”

LİSAN-I ŞERİF-İ ARAB

Hicivleriyle meşhur Adanalı Hayret Efendi (1848-1913), Damat Mahmud Celaleddin Paşa'nın oğulları Prens Sabahaddin ve Prens Lütfullah'a dersler vermiştir. Dersleri, Celaleddin Paşa'nın konağında vermektedir. Hayret Efendi, konakta prenlere yabancı dil öğretiren Avrupalı bir bayanın maaşının, kendi maaşından fazla olmasını hazmedemeyerek durumu şu ifadelerle izah etmiş: “Biz, lisan-ı şerif-i Arab talim ediyoruz (biz şerefli Arapçayı öğretiyoruz), o gâvurca öğretiyor; onun maaşı, benimkinden az olmalı.”

“SIFIR”I KİM İCAT ETTİ?

Eski Yunan ve Roma medeniyetlerinde, sayıların yazılması için kullanılan sistem, harflerden oluşuyordu. Meselâ, Roma'da “I” harfi 1, “V” harfi 5, “X” harfi 10 manasına gelirdi. Bu sistemin büyük bir eksikliği vardı: Sıfır yoktu! Bu yüzden karmaşık matematik hesapları yapmak neredeyse imkânsızdı. Bu karmaşanın çözülmesiyle, matematikte devrim gerçekleştirilecekti. 976 yılında, İslâm âlimi Muhammed bin Ahmed, *Mefâtihu'l-Ulûm* adındaki eserinde eğer “on”lar hanesinde hiçbir sayı mevcut değilse sırayı muhafaza için küçük bir daire, yani (0) sıfır konulması”nı yazmıştı. Bu yeni sayı sistemiyle birlikte matematik problemlerini çözmek çok daha kolay hâle geldi. “Sıfır” kelimesi, Arapçada “boş” anlamına gelen “sıfır” kelimesinden türemiş ve zamanla Batı dillerine “zero” olarak geçmiştir.

*İntizâm-ı kâr için düşmenden istifsâr-ı re'ÿ
Râh-ı Firdevs-i berîni sormadır İblîs'den*

Yenişehirli Avnî

*İşlerimizi yoluna koyabilmek için bize düşman olanlara akıl danışmak,
Şeytan'a Cennet'in yolunu sormaya benzer.*

Osmanlı Dâhileri

TAKIYYÜDDİN

RÂSİD

ASTRONOM, MATEMATİKÇİ,
FİZİKÇİ, TIP UZMANI,
MÜNECCİM, RÂSİD, MÜHENDİS,
YAZAR, MUCİT

DÂHİLİK ANALİZİ

Semayı Osmanlı'ya açan Takıyyüddin Râsîd'dir. "Mantık-Matematik" zekâsının üstünlüğü ile matematik, astronomi, fizik, tıp alanlarında fevkalade eserler ortaya koyan "Doğacı-Varoluşsal" zekâsı üstün bir eğitimcidir. Bu yeteneklerini "Görsel-Mekânsal (Uzay)" zekâsındaki üstünlük ile birleştirip gözünü semaya diker, Osmanlı'nın ilk rasathanesini kurmaya kadar işi götürür. Üstelik "Bedensel-Kinestetik" zekâsındaki üstünlüğünü de işinin içine katarak astronomi mucidi olur.

İLK OSMANLI

RASATHANESİNİN KURUCUSU

Takıyyüddin er-Râsîd, klasik İslâm astronomisinin son büyük temsilcisi, Osmanlı'nın ilk rasathane kurucusudur. Sultan Üçüncü Murad'ın fermaniyle inşa edilen ilk Osmanlı rasathanesinin astronomu olan Takıyyüddin'in; Ay'ın, Dünya'nın ve diğer gezegenlerin hareketlerini günümüz değerlerine yakın ölçülerde açıklaması, onun bilgisini ve kabiliyetini gösterir.

HAFIZALARA KAZINAN MUCİT

Bilim tarihinin en mümtaz şahsiyetlerinden Takıyyüddin; astronomi, matematik, fizik, optik, mekanik ve tıp konularında otuz civarında eser bırakır. Cisimlerin özgül ağırlıkları ile Arşimet'in hidrostatik tecrübeleri konusunda da risalesi vardır. "Turuku's-Seniyye fi'l'Âlâti'l-Ruhâniyye"si ise Osmanlılarda otomatik makineler konusunda yazılan ilk ve tek eserdir.

MATEMATİKTE VE

TRİGONOMETRİDE ÇIĞIR AÇTI

Takıyyüddin Râsîd, matematik konusunda da çığır açar. Aritmetikte, altmışlı kesirlerin yerine daha pratik olan ondalık

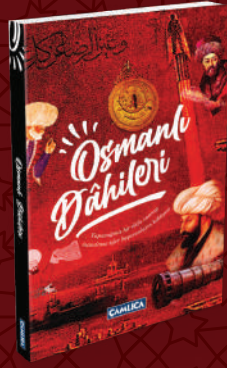
kesirleri kullanır. Bu, ondalık kesirleri Batı'da ilk kullanan Simon Stevin'den (ö. 1620) öncedir. Trigonometride de altmışlık yerine onluk sistemi kullanması ve bunu trigonometriye ve astronomiye uyarlaması, devrim niteliğindedir.

TAKIYYÜDDİN'İN UZAKLARI GÖSTEREN TELESKOBU

Takıyyüddin, optik sahasında da çağını aşan bir mucittir. "Kitâbu Nevri Hadakati'l-Ebsâr ve Nûri Hadîkati'l-Enzâr (Göz ve Bakış Bahçelerinin Işığı Üzerine Kitap)" isimli eseri, 16. asır Osmanlı dünyasında optik sahasındaki yegâne çalışmadır. Ayrıca, ilk defa ışığın küresel yayılımını anlattığı optik kitabında, yine ilk defa Batı'da bilinmesinden önce icat etmiş olduğu teleskoba benzer astronomik bir aletten de bahseder. Araştırmacılar, Takıyyüddin'in yaptığı bu aleti, teleskop olarak ifade eder. Takıyyüddin, teleskobun 1600'lerde Lippershey tarafından geliştirilmesinden, 1609'da Galileo tarafından da ilk defa gökyüzünü gözlemlemek için kullanılmasından 30-35 yıl önce teleskop kullanmıştır.

DAKİKANIN YANINDA SANİYİYİ GÖSTEREN SAATI İCAT ETTİ

Onun cep, duvar ve masa saatleri ile astronomik saatler ve gözlem saatlerini anlattığı eseri, dünyada o asırda bu mevzuda telif edilen en teferruatlı eserdir. Bahsettiği saatlerin en mühim hususiyeti, saniyeyi de göstermesidir. Batı'da saniyeyi gösteren saatlerin yapılmasının ve Brahe'nin gözlemesinde kullanılmasının, İstanbul'daki rasathanenin kullanımından sonraya rastlaması, Takıyyüddin'in çalışmasının ne kadar kıymetli olduğunu gözler önüne serer.

Detaylı bilgi için
QR kodu okutarak
kitaba ulaşabilirsiniz.

Mekke-i Mükerrereme

Yeryüzündeki şehirlerin en eskisi, Sevgili Peygamberimiz'in (s.a.v.) dünyayı şereflendirdiği, Müslümanların kıblesi olan Kâbe-i Muazzama'nın bulunduğu beldeden bahsedeceğiz. Önemi, hem âyet-i kerîmelerde hem hadîs-i şerîflerde bildirilen mübarek şehrin tarihini yakından tanıyalım...

1- Mekke-i Mükerrereme'ye Kâbe-i Muazzama'yı barındırması ve kutsal bir belde sayılması sebebiyle pek çok ad verilmiştir. Bunların bir kısmı Kur'an-ı Kerîm'de geçer; "Mekke", "Karye", "Meâd" ve "Beled" gibi... Başka hangi isimle anılmıştır?..

- a-Ümmü'l-Kurâ (Şehirlerin anası, ilki)
- b-Beledü'l-Emîn (Emin belde)
- c-Bekke
- d-Hepsi

2- Kur'an-ı Kerîm'de "ekin bitmeyen bir vadi" olarak tarif edilen Mekke-i Mükerrereme, kayalıktır. Çöl karakterli bir araziye ve dikenli, bodur ağaç ve çalılklardan meydana gelen bitki örtüsüne sahiptir. Akarsuyu olmadığından bahçecilik yapılmaz, ekin ekilmez. Peki, tarih boyunca şehrin ahalisi, geçimlerini nasıl sağlıyordu?..

- a-Avcılık
- b-Hayvancılıkla
- c-Ticaretle
- d-Gurbete işçi olarak

3- Âdem aleyhisselâmın ikamet ettiği dönemde bütün Arap Yarımadası gibi Mekke-i Mükerrereme civarı da ormanlık ve sulak bir yerdir. Nuh Tufanı'nı başlatan hadiselerden biri olduğu öne sürülen yoğun volkanik faaliyetler sebebiyle bitki örtüsü yok olur. Kayalar bile ateşin şiddetinden siyahlaşır. Tufandan sonra Kâbe-i Muazzama'nın yeri kaybolduğu için kimse yerleşmez. Aradan asırlar geçer. Şehir, çalıkların bittiği bir yere dönüşmüştür. Hazret-i İbrahim buraya geldiğinde Kâbe-i Muazzama'nın bulunduğu yerde ne vardır?..

- a-Siyah taşlardan oluşan kayalık
- b-Kırmızı kesekli, tepemsi bir yer
- c-Semüre denilen dikenli ağaçlar
- d-Kum yığını

4- Mekke-i Mükerrereme vadisinde küçük oğlu Hazret-i İsmail ile bir başına kalan Hacer validemizin erzak ve suyu tükenir. Yıkıcı çöl güneşi altında su bulmak için çırpınır, sağa sola koşturur. Tam ümidini kesmiş iken vadinin tabanında birisinin ayağını yere vurduğunu ve yerden su kaynakığını görür. Bu kişi Hazret-i Cebraîl'dir. Ona korkmamasını söyledikten sonra gözden kaybolur. Hacer validemiz koşarak gider ve suyun kaynağını toprak ve taşlarla çevirerek havuz yapmaya çalışır. Bir yandan da "Zem! Zem!.." diye yüksek sesle seslenir. Rivayetlere göre "zemzem" ne anlama gelmektedir?..

- a- Yavaş ol, dur
- b- Bereketli su
- c- Mübarek su
- d- Tatlı su

5- Mekke-i Mükerreme, Arap Yarımadası'nda su kaynakları bakımından fakir olan yerleşim birimlerinin başında gelir. İlk su kaynağı Zemzem kuyusudur. Tarihçilere göre hangi yıllarda ortaya çıkmıştır?..

- a-M.Ö. 2000'li yıllarda
- b-M.Ö. 1000'li yıllarda
- c-M.Ö. 500'lü yıllarda
- d-M.S. 600'lü yıllarda

6- Hazret-i İsmail, yeni delikanlı olduğu bir yaşta Kâbe-i Muazzama inşa edilmeye başlanır. Babası Hazret-i İbrahim, tavaf ibadetinin başlama noktasını belirtmek üzere farklı bir taş bulup getirmesini ister. Hazret-i İsmail, beyaz ve parlak bir taş bulup getirir. Zamanla karardığı için buna Hacerü'l-Esved (Siyah Taş) denilmiştir. Hazret-i İsmail, bunu nereden bulup getirmişti?..

- a-Çin-i Maçin'den
- b-Hind ülkesinden
- c-Ebu Kubey's Dağı'ndan
- d-Kaf Dağlarından

7- Her dönemde Kâbe-i Muazzama'ya musallat olan bahtsızlar çıkmıştır. Bunlardan biri tarihte, isminin başına "Büyük" getirilen hükümdarlardan biridir. Ordusu hazırlıklara başlarken hastalanıp dünya değiştirir. Kimmiş bu "büyük" kişi?..

- a-Büyük Frederik-Prusya kralı (M.S. 1740-1786)
- b-Büyük İskender-Makedon kralı (M.Ö. 356-323)
- c-Büyük Ashoka-Hind hükümdarı (M.Ö. 304-232)
- d-Büyük Konstantin-Doğu Roma İmparatoru (M.S. 272-337)

8- Bir diğer bahtsız kişi, Yemen'deki Habeş valisi Ebrehe'dir. Kâbe-i Muazzama'yı yıkmak üzere harekete geçer. Çok kalabalık ordusunda filler de vardır. Hele bir tanesi çok iri ve beyaz renktedir. Mekke-i Mükerreme'ye çok yaklaşmışken Muğammes denilen yerde son molalarını verirler. Kur'an-ı Kerim'de Fil Suresi'nde haber verildiğine göre; "Ebâbil" adı verilen kuşların saldırması sonucu tarumar olurlar. Ölen

ölür, kalanlar güç bela Yemen'e kaçarlarsa da bir sene içinde, saldırınlardan hiç kimse hayatta kalmaz. Ebâbil kuşları, hangi istikametten gelerek saldırıyı gerçekleştirmişti?..

- a-Kızıldeniz istikametinden (batı)
- b-Taif dolaylarından (doğu)
- c-Medine-i Münevvere civarından (kuzey)
- d-Yemen'den (güney)

9- Yeryüzünde pek çok ticaret merkezi olsa da Mekke-i Mükerreme'yi farklı kılan özellikler vardı. Zerdüştlük, Manicilik, Yahudilik, Hıristiyanlık gibi şehirli dinlerin etkisinde değillerdi. İran, Roma ve Habeşistan gibi düzenli orduları olan imparatorluklardan bağımsız olacak kadar uzaktaydılar. Buna rağmen bütün dünya ile iç içe yaşıyorlardı. Nasıl?..

- a-Tatillerini dış ülkelerde geçiriyorlardı.
- b-Başka milletlerle mektup arkadaşlığı yapıyorlardı.
- c-Mekke kervanları Suriye, Yemen, İran ve Habeşistan içlerine kadar gidip geliyordu.
- d-Turistik ziyaretlerde bulunuyorlardı.

10- Kâbe-i Muazzama'nın burada bulunması nedeniyle Mekke-i Mükerreme şehri, önemli ve kalabalık bir merkez durumundaydı. Yılın belirli günlerinde civarda kurulan Ukâz, Mecenne, Zülmecâz gibi panayirlara Arabistan'ın her tarafından insanlar katılıyordu. Resûlullah Efendimiz (s.a.v.), buralarda insanlara İslâmiyet'i anlatmaya çalışıyordu. Bu sırada peşine takılan Mekkeli birisi ise sürekli; "İnanmayın ona, o yalan söylüyor. Tanrılara karşı geliyor!" diye bağıyordu. Arkasına takılan ve halkı inanmaktan alıkoymaya çalışan bu kişi kimdi?..

- a-Ebu Cehil
- b-Ebu Leheb
- c-Ebu Amir Fâsık
- d-Ebu Lü'lüe Firuz